

เทศน์เช้า วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้แสนยาก การได้เกิดเป็นมนุษย์นี้ได้หรือทรัพย์สินมา เพราะมีชีวิตเรา เราถึงได้สมบัติทุกๆ อย่างมา ความดีความชั่วเพราะเราทำ ถ้าเราทำความดี ความชั่ว เห็นไหม เพราะชีวิตนี้มีค่ามาก สิ่งที่มีค่า เห็นไหม เราเกิดมาทุกข์จนเจริญใจ เราเกิดเป็นมนุษย์ด้วยกัน เรามีหัวใจด้วยกัน นี่จะมั่งมีศรีสุข ทุกข์จนเจริญใจเราเป็นคนเหมือนกัน ถ้าเราเป็นคนเหมือนกันเราต้องเห็นใจกัน ถ้าเห็นใจกันนะเราทำสิ่งใดเพื่อความเสมอภาค เราไม่เอารัดเอาเปรียบใคร การไม่เอารัดเอาเปรียบใครมันเป็นสมบัติผู้ดี มรรยาทสังคม เห็นไหม นั่นเป็นสมบัติผู้ดี

สิ่งที่ในสมัยพุทธกาลนะ เวลาพราหมณ์เขาเอาอาหารไปถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาไม่ได้เอาอาหารไปถวาย เขาไปต่อว่าพระพุทธรูป พราหมณ์เขาอายุมาก แล้วเขาเป็นพราหมณ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นกษัตริย์ เวลาออกบวชแล้ว เวลาพราหมณ์เขาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ลูกรับ ถ้าไม่ลูกรับเขาไม่พอใจ เขาต่อว่าทำไมเด็กไม่เคารพผู้ใหญ่ ทำไมเด็กไม่ต้อนรับผู้ใหญ่ นี่เขาต่อว่าจนเขาเหนื่อยจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามว่า

“พราหมณ์ ถ้าเขาเอาอาหาร ไปให้คนอื่นกิน ถ้าคนอื่นไม่กิน อาหารนั้นจะเป็นของใคร?”

“จะเป็นของพราหมณ์เป็นเจ้าของที่เอาอาหารมาให้”

เขาไปต่อว่าขนาดไหนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่รับรู้ทั้งสิ้น ถ้าไม่รับรู้ทั้งสิ้น ผลก็ตกกลับไปอยู่ที่พราหมณ์นั้น ถ้าพราหมณ์นั้นก็ต่อว่ารับนั้นกลับคืนไป

เราก็เหมือนกัน คุณอาหารที่เป็นสิ่งที่เรามาถวายพระ เสร็จจากพระเราเอาไปไว้บนโต๊ะนั้น เห็นไหม ถ้างบนโต๊ะนั้น ถ้าเรามีน้ำใจต่อกัน เราก็จะเข้าไปตักอาหารเพื่อจะดำรงชีวิตของเรา

ถ้าดำรงชีวิตของเรา ถ้ามีน้ำใจต่อกันมันก็เจือจางกันไป แต่ถ้าเจือจางกันไป เวลาเขาตักเสร็จ แล้ว สิ่งต่างๆ ถ้าตักเสร็จแล้ว คนที่เขาหงุดหงิดมันก็หงุดหงิด

คำว่าหงุดหงิดนะ นี่สิ่งนี้เป็นอาหาร เราเอามาเลี้ยงร่างกายของเรา แต่เวลากิเลสมันเกิด จากใจนะ ถ้ากิเลสมันเกิดจากใจ เราพยายามจะชำระล้าง เราพยายามจะควบคุมใจของเรา ถ้าเรา จะควบคุมใจของเรา เราพุทธ โศ พุทธ เห็นไหม สิ่งที่เป็นอาหาร สิ่งที่เป็นวัตถุ เวลาเราจะตัก อาหารมากินกันเรายังมีความขัดข้องหมองใจเลย สิ่งที่เป็นวัตถุที่เลี้ยงร่างกายเราต้องปากกัดตีน ถีบหามาเพื่ออยู่เพื่อกิน หามาเพื่อดำรงชีวิตของเรา หามาเพื่อชาติตระกูลของเรา แต่ถ้าเราจะ รักษาใจเราละ?

ถ้ารักษาใจของเรา คุณแลใจของเรา ทำไมเราแพ้นเองๆ ทั้งๆ ที่รู้ สิ่งที่เป็นกิเลส นี่มันเป็น กิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของเรา สิ่งนี้ไม่ดีเลย มันเป็นไฟสุ่มขอน เป็นไฟเผาใจเรา ถ้า เป็นไฟเผาใจเรา เราชำระล้างอยู่ ชำระล้างอยู่เราทำอย่างไร? เราทำอย่างไรถึงจะชำระล้างกิเลส ในใจของเรา เราทำอย่างไรถึงจะควบคุมใจของเราให้ได้ ถ้าควบคุมใจของเราไม่ได้ แม้แต่การตัก อาหาร คุณตีถ้าอาหารนี่นะ ตักเสร็จแล้ว พอโยมกินกันไปแล้ว เรากลับไปแล้ว บนโต๊ะจะไม่มี อะไรเลย ว่างเปล่า แล้วเงียบกริบ ไม่มีคนเข้ามายุ่งเลย แต่เวลาเรามาถึงตอนเช้าขึ้นมาเราต้องตัก มาเพื่อดำรงชีวิต ในเมื่อมันมีคนมันก็ต้องมีการกระทบกระทั่งเป็นธรรมดา นี่เป็นวัตถุนะ

แต่ถ้าเป็นความรู้สึกละ? ถ้าเป็นความรู้สึก เวลามันเกิดดับในหัวใจของเรา สิ่งที่มีมันเศร้า หมอง สิ่งที่มีมันไม่พอใจ สิ่งที่มีมันเครียดในหัวใจขึ้นมา มันเกิดมาจากใจๆ แล้วเราพยายามจะ บำรุงรักษานะ ทาน คีล ภาวนา ระดับของทาน ระดับของทาน เราไปทำบุญกุศลนี้ระดับของทาน ระดับของทานเพราะจิตใจ นี่จิตใจมันธรรมชาติของมัน

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา”

มีความดำรินึกคิด เรามีเจตนาทำอะไรก็แล้วแต่ มารมันขยับตัวออกมาด้วย เห็นไหม เดียว ก็พอใจ เดียวก็ไม่พอใจ เดียวก็ขัดแย้งในหัวใจ มารมันเป็นสมุทัย มันนอนเนื่องมากับความรู้สึก นึกคิดนั้น ถ้าความรู้สึกนึกคิดนั้น ทั้งๆ ที่เรามาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ระดับของทาน ระดับของศีล ความปกติของใจ ความปกติของใจ ถ้าความปกติของใจเราจะไม่ ขัดแย้งในใจเราเลย แต่นี้ทำไมมันขัดแย้งในใจของเราละ? แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราบอกเราเข้าไปหมดเลย ทาน ศีล ภาวนา มรรคสามัคคีเวลาชำระล้างกิเลสเข้าไป เราต้องฝึกหัดขึ้นไป แล้วเราก็จะมาฝึกหัดๆ กันอยู่

มันฝึกหัดโดยที่ว่า นี่มันอยู่ที่จิตนิสัย คำว่าจิตนิสัย คนนะคนจริง คนจริงทำอะไรจริงจัง คนไม่จริงทำอะไรจับจด นี่ถ้าทำอะไรจับจดเราก็มองว่าเป็นคนจริงๆ ทุกคนว่าเราเป็นคนจริงทั้งนั้นแหละ แต่จริงตามความรู้สึกนึกคิดของเรา มันไม่ได้จริงตามความเป็นจริง ถ้าจริงตามความเป็นจริงนะ ถ้าเราระลึกพุทโธ พุทโธ กำหนดพุทโธ เริ่มต้นถ้าเรายังไม่มีสิ่งใดเข้ามาชักนำเราก่อน เราจะพุทโธด้วยข้อเท็จจริง แต่พอเราเริ่มลงเลสงสัย พุทโธแล้วจะมีจริงหรือเปล่า? พุทโธแล้วมันมีความสงบจริงหรือเปล่า? พุทโธแล้วจะได้ผลประโยชน์ไหม? นี่มันลงเลสงสัยไปหมด พอเลสงสัยก็พุทโธแต่เปลือกใจ พุทโธสักแต่ว่า พุทโธที่ปาก ไม่พุทโธที่ใจ

ถ้าพุทโธที่ใจเราตั้งสติของเรา ข้อเท็จจริงใจ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุมันสมควรแล้ว ผลมันต้องเกิดขึ้นแน่นอน นี่ธรรมมันไม่สมควรแก่เหตุใจ ถ้าธรรมสมควรแก่เหตุ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นจะได้สุขของธรรม ผู้ใดปฏิบัติธรรมคั่นเดาธรรม คาดหมาย ธรรม ปราบณาธรรม อยากได้ธรรม ไม่ได้อะไรเลย แต่ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม แล้วสมควรที่ไหนล่ะ? สติก็เป็นสติจริงๆ ใช่มั้ย?

ถ้าชื่อของมันนะ นี่ตั้งเลย ส.เสื่อ ต.เต่า สระอิ แล้วก็ไปวิเคราะห์กัน สติมันมีสภาพเป็นแบบนั้น ไปวิเคราะห์หัวใจสติอยู่ข้างนอก แล้วไอ้ความจริงมันอยู่ที่ไหน? เวลาพุทโธ พุทโธ พุทโธ นี่พุทธานุสติ พุทธานุสติเราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่น แต่ถ้าพุทโธขึ้นมาจากใจนะ พุทโธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทโธะนี่ใครเป็นคนนึกพุทโธ ก็จิตนี่เป็นคนนึกพุทโธ จิตเรานี้แหละเป็นคนนึกพุทโธ ถ้าเราไม่นึกพุทโธ พุทโธก็เปิดเทปพุทโธสิ ท่องพุทโธไว้ในเทปแล้วเปิดมา มันก็อยู่ในเทปนั้นแหละ มันไม่ไปอยู่ในใจเราหรอก

นี่ถ้าใจเราทำ คุณิบุญนี้ใครเป็นคนทำมา บุญนี้ใครเป็นคนทำมา ถ้ามโนกรรม ถ้าจิตมันไม่มีความรู้สึกนึกคิดเราจะมาทำบุญกันไหม? ถ้าเราคิดแต่ว่าเราจะไปผลิตผลิตของเรามันก็ไปเรื่องโลกๆ ใช่มั้ย? ถ้าเราคิดแต่จะมาทำบุญกุศลมันก็หักห้ามใจมาใช่มั้ย? มันชักนำใจใช่มั้ย? นี่ความรู้สึกนึกคิดเกิดจากอะไร? เกิดจากจิต จิตคือธรรมชาติที่รู้ มันรู้เฉยๆ นั่นแหละตัวจิต แต่ความเกิดขึ้นเขาเรียกสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง ถ้าความคิด ความปรุง ความแต่ง ถ้า

มันไม่มีสติปัญญาขึ้นมา ความคิด ความปรุง ความแต่งนี้เกิดจากกิเลส เกิดจากความพอใจของมัน เกิดจากค้นหาความทะยานอยาก

ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เรามีสติปัญญา เราพิจารณาของเรา สติก็คือสติ เวลาบอกระลึกพุทโธนี้เป็นพุทธานุสติ ไประลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่คิดเลยนะว่าพุทโธ พุทโธละเอียดเข้าๆ ถ้าคนไม่เคยเห็นละเอียดเข้ามันก็ว่าหยาบกับละเอียดคือความรู้สึกที่มันหยาบละเอียดเท่านั้นเอง แต่ถ้ามันพุทโธ พุทโธ จนพุทโธไม่ได้สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่งเกิดจากจิต พอมันคิดถึงพุทโธไม่ได้ นี่มันตัดตอน เห็นไหมตัดตอนถึงธรรมชาติที่รู้มันเป็นตัวของมันเอง

ถ้าธรรมชาติที่รู้เป็นตัวของมันเอง นี่พุทโธมันอยู่ที่นี้ นี่ไม่ใช่พุทโธ พุทธานุสติระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นิมโนวิญญูณ กำเนิด ๔ กำเนิดในไข่ กำเนิดในครรภ์ กำเนิดในน้ำคร่ำ กำเนิดในโอปปาติกะ กำเนิด ๔ แล้วอะไรไปกำเนิดล่ะ? จิตนี้ไปกำเนิด ๔ แล้วขณะจิตนี้กำเนิด ๔ ขณะปัจจุบันนี้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา แล้วเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นจะเห็นธรรม

นี่ถ้าเราปฏิบัติของเราสมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรมมันสมควรแก่ธรรม มันสังขารไป เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจากอริยสัจ นี่วางความเป็นจริงอันนี้ไว้ แล้วเราปฏิบัติมันก็ต้องเป็นแบบนั้น ถ้ามันเป็นแบบนั้นมันจะเป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้น พอมันพุทโธจนพุทโธไม่ได้มันจะทิ้งมาก ทิ้งมากเพราะอะไร? เพราะมันชัดเจนรู้ตัวทั่วพร้อม แต่มันนี่ออกไปไม่ได้ มันคิดไม่ได้ ถ้ามันคิดไม่ได้มันมันคืออะไรล่ะ? นี่ถ้าความจริงมันเป็นแบบนั้น ถ้าเห็นความจริงมันก็คือความจริง ถ้ามันละเอียดละเอียดเข้าไปอย่างนั้น แต่ความละเอียดของเรา เราคาดหมายความละเอียด

ดูสมรรถยาทสังคม คนที่โทสจริตเขาก็แสดงความโกรธของเขา คนที่โลภจริตเขาก็หลงแต่เขา นี่มันอยู่ที่จริตนิสัยของเขา ไม่ต้องพูดเขาเชื่อก่อนแล้ว โลภจริตมันหลงไปแล้ว นี่มันเป็นจริตของเขา ถ้าจริตของเขา ทีนี้เรากำหนดพุทโธ พุทโธของเรา พุทโธของเรา ถ้ามันละเอียดเข้ามา มันรับรู้เข้ามา มันเป็นความจริงของมัน ทีนี้คำว่าละเอียดๆ เราก็เอาคำว่าละเอียดมาวิเคราะห์อีก

ละเอียดๆ ต้องเอาตะแกรงร่อนขนาดไหนถึงละเอียด ละเอียดอย่างไร? ละเอียดมันก็เป็นปัจจัยตั้ง ถ้ามันยังแฉลบ มันยังนึกคิดอยู่ มันละเอียดที่ไหน มันคิดเป็นสองเป็นสามนั้นนะ

พุทโธก็พุทโธหนึ่ง ความรู้สึกนึกคิดซ้อนเข้ามาอีก แล้วมันละเอียดตรงไหนล่ะ? แต่ถ้า มันพุทโธ พุทโธ พุทโธชัดเจนมาก พุทโธจนปล่อยวางหมด มันโล่งหมดเลย แต่มันยังนึกพุทโธ ได้ มันต่อเนื่องเข้าไปๆ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ พุทโธไม่ได้เพราะอะไร? เพราะสายเชื่อมต่อกันไม่มี เวลาเขาพิจารณาสังขาร รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ พิจารณาจนปล่อยวางๆ เข้ามา มันขาดเข้าไปๆ มันปล่อยวางเข้าไปๆ จนจิตมันเข้าไปสู่คูหาของจิต มันเข้าไปสู่ตัวของจิต มันคิดไม่ได้เลย มันออกหาเหยื่อไม่ได้เลย นั่นล่ะคือพญามาร พญามารมันจะออกหาเหยื่อ มันหาเหยื่อ ออกมาจากกามราคะ ออกมาจากขันธอย่างละเอียด

นี่กามราคะ กามฉันทะมันออกมา แล้วมันออกมาเป็นอุปาทาน ออกมาเป็นสักกายทิฏฐิ มันออกมา ความคิดความรู้สึกมันส่งต่อเนื่องออกไป เวลาพิจารณาเข้าไปมันตัดเป็นชั้นๆ เข้าไป นะ พอขันธอย่างหยาบเป็นโสคาบัน ขันธอย่างกลางเป็นสภิกาทคามิ ขันธอย่างละเอียดเป็นพระ อนาคามี พระอนาคามีมันจะไม่ออกมาสู่กามราคะ ไม่ออกมาสู่โลก มันสู่ถึงตัวมันเอง จิตเดิมแท้ นี้ฝั่งใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้นี้ฝั่งใส จิตเดิมแท้ทำลายตัวมันเอง แล้ว มันทำลายอย่างไร? มันจะทำลายตัวมัน เห็นไหม

นี่การเกิดเป็นมนุษย์ไง การเกิดเป็นมนุษย์เราแพ้ตัวเองไง เราเกิดมาเราก็มีความน้อยเนื้อต่ำใจเนาะ ถ้าเราเทียบเคียง เทียบเคียงเพื่อสติปัญญาเนาะ ทำไมมนุษย์เขาทำได้ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นกษัตริย์จริง แล้วท่านก็ออกชวนขยายของท่านจริง ทุกตะเจ็ญใจในสมัย พุทธกาลบวชแล้วก็พระอรหันต์เหมือนกัน กษัตริย์ในสมัยพุทธกาลบวชก็เป็นพระอรหันต์ เหมือนกัน ท่านทำจริงของท่าน เราก็เป็นคนเหมือนกัน จะบอกว่าเราไม่ได้เป็นกษัตริย์ เราไม่ได้ เป็นคนมั่งมีศรีสุข แต่เราก็เป็นคน

คนนะ คนมันมีน้ำใจต่อกัน เรามีน้ำใจต่อกัน ทุกข์จนเจ็ญใจ เขาจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน มันก็มีค่าเท่ากัน มีค่าเท่ากัน มีกายกบใจเหมือนกัน มันจะต่างกันต่างกันที่อำนาจวาสนา ถ้า อำนาจวาสนาเราไปมองกันที่วัตถุไง แต่เขาไม่มองที่น้ำใจของคน คนที่คิดดีๆ เขาจะคิดแต่เรื่อง ดีๆ ของเขาเนาะ แล้วเขาแปลกใจมาก แปลกใจที่คนที่เขาคิดน้อยถูล เอ๊ะ มันคิดอย่างนั้นได้อย่างไร?

มันคิดได้อย่างไรเพราะอะไร? เพราะเขาเห็นโทษเห็นภัยไง ถ้าคิดอย่างนั้น ทำอย่างนั้นมันโนกรรม มันเกิด

ความลับไม่มีในโลก เราไปจับไฟเมื่อไหร่เราก็ร้อนเมื่อนั้น แล้วจิตนี้มันไปจับไฟมันก็ร้อนในตัวมันเองแน่นอน แน่นอน เห็นไหม ทำความผิดสิ่งใดแล้วไม่มีใครรู้ใครเห็น นั่งทับไว้แต่เวลาทำคุณงามความดีบอกกันไม่ได้ บอกกันบอกคนนั้นจะเกินหน้าเกินตา คนนั้นจะดีเด่นจนเกินไป ฉะนั้น เราทำความดีของเรา โลกธรรม ๘ มันธรรมะเก่าแก่ๆ ทีนี้ธรรมะเก่าแก่ ทำดีเพื่อความดีของเรา ถ้าความดีทางโลก ทีนี้ความดีทางโลกเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะเอาความจริงของเรา เราจะเอาความจริงของเรา เราชนะตัวเรา ถ้าเราชนะตัวเราก็คือเราชนะกิเลส ถ้าเราชนะตัวเราจิตก็สงบได้ ถ้าเราแพ้ตัวเรา เห็นไหม เวลาจะภาวนาขึ้นมามันคืนรนไปหมดเลย

เรายกขึ้นตั้งแต่เรื่องของอาหารใจ อาหารนี้สิ่งที่เป็นวัตถุ อย่างนี้เรายังบริหารจัดการได้ยาก แล้วจิตที่มันละเอียดที่เป็นนามธรรมเราจะจัดการมันอย่างไร? ถ้าเราจะจัดการ นี่สตินะ เวลาบอกสติๆ เขาตั้งสติแล้วเขาไปวิเคราะห์วิจารณ์กัน แต่เวลาผู้ปฏิบัติไปเขาจะรู้จักมหาสติ สติที่ว่าเอ็งล้มลุกคลุกคลานกันนี้ เวลาปฏิบัติไปแล้วมันจะเป็นมหาสตินะ ถ้ามหาสติขึ้นมา มหาสติมันทันหมดเลย ความคิดที่เกิดขึ้น แอะ แอะ แอะ ความคิดเกิดไม่ได้เลย สติ มหาสติมันครอบงำหมดเลย สิ่งนั้นมันเกิดมาจากไหนล่ะ? มันก็เกิดมาจากคนล้มลุกคลุกคลานนี่แหละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นางพิมพา ราหุล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปลุกชนเหมือนกัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละทิ้งมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ข้อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง นี่สติ มหาสติ แล้วก็สติอัตโนมัติสิ้นสุดแห่งทุกข์ไปได้ แล้วมันฝึกมาจากไหน? ก็ฝึกมาจากจิตของเรา ใครอยากเอาชนะตนเองต้องฝึกฝน

นี่บอกว่าทำไมเราสู้ไปหมดแล้วเราชนะตัวเองไม่ได้ ก็อ่อนที่การฝึกฝน มีมาก เด็กๆ ทุกคนบอกว่าอยากจะทำเงิน สะสมเงิน เงินนี้จะเก็บไว้ จะออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงในชีวิต พอมันไปเดินศูนย์การค้ามันรู้หมดเลย ทำไมมันแพ้ใจตัวมันเองล่ะ? things ที่รู้ๆ เราก็ตั้งใจ เราก็ตั้งใจว่าเราจะเก็บออม แต่พอไปเดินเที่ยวมันรู้เดี๋ยวเลย แล้วยังคิดหนีอีกต่างหาก ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะ? ทำไมเป็นอย่างนั้น? เพราะจิตใจเขาอ่อนแอ

นี่เวลาพระจะฉันอาหาร ปฏิสังขาย สิ่งที่เราจะฉันอาหาร ตามันก็เห็นอาหาร ฉันข้าวมีอเดียวตั้งแต่เมื่อวานนี้ แล้วทำงานมาทั้งวัน เมื่อคืนก็เดินจงกรมมาทั้งคืน ตอนนี่ก็หิวมาก หิวมากก็อยากจะฉัน ตามันก็กระทบ ลิ่นมันก็ได้กระทบ ได้ตัก เมื่อก็ได้สัมผัสแล้ว เวลากระทบมีสติปัญญาไหม? ถ้ามีสติปัญญา เห็นไหม มีสติปัญญา ปฏิสังขายนี้อะไรนะ นี่ของที่ตักมาใส่บาตรเดี่ยวมันก็เน่ามันก็บูด เราเป็นมนุษย์กินของเน่าบูด

กวฬิงการหาร อาหารเป็นคำข้าว เทวดาเขากินวิญญาณาหาร อาหารที่เป็นทิพย์ เวลาเป็นพรหมเขากินผัสสาหาร การผัสสะของเขานั้นเป็นอาหารของเขาแล้ว จิตมันได้สัมผัสเขาแล้ว มโนสัญเจตนาหาร อาหารของวิญญู การกำเนิด ๔ เกิดในภพใดชาติใด อยู่อย่างไร กินอย่างไร ในกำเนิดของจิตนี้ แล้วจิตนี้มันเวียนตายเวียนเกิดมาตลอด มันรู้มันเห็นของมัน ถ้ามันรู้มันเห็นของมัน สิ่งนี้เราคาดหมายได้ แต่มรรคผลคาดหมายไม่ได้ ถ้ามรรคผลคาดหมายไม่ได้เรามีสติปัญญาของเรา เราศึกษาของเรา เราค้นคว้าของเรา

การเกิดเป็นมนุษย์มีคุณค่ามาก ทุกข์จนเจ็บใจเรามีกายกับใจเหมือนกัน เรามีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน สิ่งที่ถูกทุกข์จนเจ็บใจ จะมั่งมีศรีสุขนั้นเป็นอำนาจวาสนาที่เราสร้างสมกันมา แต่สิ่งที่ต้นเหตุคือกายกับใจ หัวใจเรามี เรามาฝึกฝนใจของเรา ทรัพย์เราก็หามาเพื่อดำรงชีวิต มันจะทุกข์จนเจ็บใจ มันจะบีบคั้นขนาดไหนเราก็ตั้งสติของเรา ก็เราทำมาอย่างนี้ เราทำมากับมือ แต่ถ้ามันมั่งมีศรีสุข ก็เราทำมาอย่างนี้ เราทำมาทั้งนั้น เราทำของเราเอง มั่งมีศรีสุขเราก็ต้องชวนขายของเรา มันต้องมีความประหยัดมัยยัสต์ของเรา เราถึงจะรักษาสมบัติของเราได้ คนเราถ้าไม่มีสติไม่มีปัญญาจะรักษาสมบัติของเราไม่ได้ นี่สมบัติทางโลกนะ แล้วเราจะรักษาสมบัติของใจ ใจที่เป็นนามธรรม

เวลาหลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์ ทำไมเทวดา อินทร์ พรหม มาฟังเทศน์หลวงปู่มั่นล่ะ? ทำไมมนุษย์มันมีทรัพย์อยู่ภายใน แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม ยังต้องมาขอฟังเทศน์ นี่ทรัพย์ภายในที่เราไม่รู้เราเห็นไม่ได้ แต่เทวดา อินทร์ พรหมเขารู้ได้ว่าใครจะเทศน์ว่าการให้เขาฟังได้ ให้เขาได้ประโยชน์ได้ นี่เขาแสวงหาสิ่งนั้น เวลาปัญญา ปัญญาไม่ต้องแบกไม่ต้องหาม เราฝึกฝนของเราขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเกิดภวานามขันธ์ปัญญา มันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์จริงๆ มันปัญญาที่ในโลกนี้ไม่มี สิ่งในโลกนี้ นี่มันเป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา

เท่านั้น มันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาของโลก จะจินตนาการขนาดไหน สูงส่งขนาดไหนเขาก็จินตนาการของเขาไป คูลีไอน์สไตน์บอกว่าจินตนาการสำคัญกว่าความรู้ เพราะเขาจินตนาการแล้วเขาพยายามค้นคว้าของเขาไป จินตนาการ เพราะการจินตนาการทำให้เขาได้ค้นคว้าต่างๆ เพราะเขาจินตนาการก่อน แล้วก็คิดหาเหตุผลของเขา

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าจิตตมยปัญญาฆ่ากิเลสไม่ได้ จิตตมยปัญญาฆ่ากิเลสไม่ได้ แล้วภาวนามยปัญญาเกิดจากการภาวนา เกิดจากนามธรรมล้วนๆ ไม่ใช่ปัญญาจากสมอง ไม่ใช่ปัญญาจากต่างๆ มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร? นี่มันเกิดขึ้นมา เห็นไหม สิ่งนี้เกิดขึ้นมาได้เพราะ เพราะเรามีความรู้สึก เพราะเรามีใจ ใจของเรามันจะพัฒนาขึ้นมา จากปุถุชนคนหนาทำสิ่งใดก็ได้ไม่ได้ พอมันเป็นกัลยาณปุถุชนควบคุมใจได้ พอมันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมามันจะเป็นโศคาปัตติมรรค เห็นไหม ธรรมจักรเกิดแล้ว

นี่ธรรมจักรที่ว่าทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคเกิด ถ้ามรรคเกิดมันต้องเกิดจากอริยสังจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัง แล้วถ้ากลั่นออกมาแล้วมันจะเป็นอริยบุคคล เป็นอรูปธรรม เป็นโศคาบัน เป็นสภิกาคามี เป็นอนาคามี เป็นพระอรหันต์ขึ้นมามันมาจากไหนล่ะ? ก็มาจากไอ้คนทุกข์คนยากนี่แหละ ก็มาจากหัวใจของเรานี้แหละ หลวงปู่มั่นท่านเกิดที่ไหน? ท่านเกิดที่จังหวัดอุบลฯ นะ ท่านเป็นลูกชวานานะ เวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว เทวดา อินทร์ พรหม ยังต้องมาฟังเทศน์จากมนุษย์ มนุษย์นี่เอาไว้ต่างหากเลย เทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์ มาขอฟังเทศน์หลวงปู่มั่น นี่แล้วมันเกิดมาจากไหนล่ะ?

นี่คือทรัพย์ที่เกิดขึ้นมาจากเราได้ เรามองกันที่นี้ จะทุกข์จนเสียใจ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหนคนเหมือนกัน มีหัวใจเหมือนกัน ความเสมอภาคเหมือนกัน อย่างน้อยเนื้อต่ำใจ เรามีสิทธิเสรีภาพ มีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เรามีสติปัญญาของเรา เราจะรู้ค้ำของเรา เราจะหาอริยทรัพย์จากใจของเรา เอาใจของเราขึ้นมาให้เป็นอรูปธรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง นี่เป็นอรูปธรรม เวียนตายเวียนเกิด อรูปธรรมจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง แน่นอนตายตัวของมัน นี่ธรรมะมีอย่างนั้น ไม่ใช่อดตา ไม่ใช่อดตาที่จะพิสูจน์อย่างไร มันพิสูจน์ได้ด้วยหัวใจของเรา สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้แหละ

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นมาเราตั้งใจของเรา อย่างน้อยเนื้อต่ำใจ การน้อยเนื้อต่ำใจคือสมุทัยคือเริ่มต้นทอนกำลังของเราแล้ว เริ่มต้นจะปฏิบัติก็ทอนกำลังของเราด้วยความรู้สึกนึกคิดของเรา

เอง ไม่มีใครทำลายเราเลย เราตั้งสติปัญญาของเรา เราฝึก นื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น
มนุษย์ ครูบาอาจารย์ก็เป็นมนุษย์ เราก็เป็นมนุษย์ เราก็มีกายกับใจเหมือนกัน แล้วเราจะฝึกตน
ของเราไป ชั้นดีบารมีจะเกิดขึ้น มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ
ของเรา เอวัง